

vanja priimkov v slovenščini (Onomastica Jugoslavica VI), priimek Pezdirc (JiS XXII), priimke na-man v slovenščini (Papers in Slavic Philology, Ann Arbor) ter strukturo slovenskih priimkov v statistični osvetlitvi (SR XXV).

Posebej naj še omenim Jakopina kot organizatorja. Ves čas od ustanovitve je član pripravljalnega odbora Seminarja za slovenski jezik, literaturo in kulturo, leta 1977 je bil predsednik tega odbora in istega leta je tudi organiziral mednarodni znanstveni simpozij posvečen stoletnici rojstva Rajka Nahtigala. Predvsem njegova zasluga je, da se je simpozija udeležilo lepo število znanstvenikov z vsega sveta z referati, ki so komaj pol leta pozneje zagledali luč sveta v Nahtigalovem zborniku. Drugo tako zborovanje bi moralo biti ob dvestoletnici Kopitarjevega rojstva, vendar je moralo zaradi pomanjkanja sredstev odpasti, kljub temu pa se je 1980 zbralo v Ljubljani nekaj jugoslovanskih znanstvenikov, ki so z referati počastili Kopitarjev spomin. Letos organizira Jakopin jugoslovanski onomastični simpozij v Portorožu, ki se ga tudi udeležuje lepo število strokovnjakov s tega področja.

Vrsto let je bil Jakopin član uredništva Jezika in slovstva (1961–64), njegov glavni in odgovorni urednik pa je bil v letih 1970–73. Svoje delo je vedno opravljal z zgledno pripravljenostjo, široko razgledanostjo po stroki v najbolj širokem pomenu, s konciznim in preciznim izrazom je zmeraj zadel bistvo stvari pri še tako zapletenem problemu. Številne generacije njegovih učencev in mnogi prijatelji mu želijo še veliko uspešnih delovnih let.

Janez Zor
Filozofska fakulteta v Ljubljani

V spomin

VATROSLAV KALENIČ*

(30. VII. 1930 v Zagrebu – 22. VIII. 1981 v Ljubljani)

Na pragu novega delovnega leta je udarila med zbiračo se delavce Filozofske fakultete v Ljubljani in nas globoko pretresla vest o nenadni smrti priljubljenega kolega dr. Vatroslava Kaleniča, izrednega profesorja za srbohrvaški jezik in predsednika centra za izredni študij na naši fakulteti. Posebej njegovi ožji sodelavci slavisti ostajamo pretreseni in brezmočni pred nepreklicnim dejstvom.

Leta 1957 je bilo, ko je prišel med nas sedemindvajsetletni zagrebški slavist Vatroslav Kalenič, ki je imel za seboj po diplomii le odsluženo vojaško obveznost in leto dni uredniške službe. Bil je torej na začetku svoje poklicne poti, ki jo je potem v celoti premeril v službi izobrazbe slovenskega slavističnega naraščaja. Prišel je za lektorja srbohrvaškega jezika, temeljito pripravljen na svoje pedagoško poslanstvo in z delovnim zagonom, ki je dvignil njegovo dejavnost nad službene obveznosti. Tako ni bil le nadvse uspešen pri pedagoškem delu, ampak je tudi z rezultati vzporednega znanstvenega dela napredoval do naziva izrednega profesorja in postal leta 1975 tudi predstojnik katedre za srbohrvaški in makedonski jezik s književnostmi. Toda tudi takrat sta ga izjemna tankovestnost in delovna odgovornost silili, da je zaradi umanjkanja lektorja opravljal tudi najpotrebnejše lektorske naloge.

Da je vztrajal v Ljubljani in ostal zvest slovenski visokošolski slavistiki tudi potem, ko je prerasel svoje izhodiščno delovno mesto in ko se nekaj časa pri nas niso kazale zanj ustrezne delovne možnosti, je najbrž pripomogla njegova nagla in uspešna vraslost v novo delovno okolje. V najkrajšem možnem času se je zgledno naučil slovenskega jezika. S tem se mu je odprla pot do vse številnejših in vse bolj odgovornih mimoslužbenih zadolžitvev. Predvsem je kot nepogrešljiv prevajalec strokovnih besedil raznih strok omogočil tesnejše komunikacije med slovensko in hrvaško znanstveno dejavnostjo. Kdo bi preštel ure, ki jih je nesebično posvetil tej pogosto neplačani dejavnosti. Izjemna korektnost in umerjena neposrednost sta mu naglo zagotovili priljubljenost med stanovskimi tovariši. Postal je tudi nepogrešljiv udeleženec našega družabnega življenja.

Toda ob vsej nujni službeni in široki obslužbeni, predvsem kulturno posredniški dejavnosti je bil in ostal najintimneje zapisan znanstveno raziskovalnemu delu v lingvistiki. To delo je bila tudi ena temeljnih vezi, ki so ga priklepale na ožjo domovino.

* Poslovilne besede ob slovesu na zagrebškem Mirogoju 26. avg. 1981.

Ne le po predmetu svojih lingvističnih raziskav, hrvaški književnosti, tudi po metodološki naravnosti in organizacijski povezanosti je bil s trdimi vezmi priklenjen na Zagreb. Disertacijo o jeziku in umetniškem izrazu Augusta Senoa je obranil na zagrebški univerzi in si tako decembra 1965 pridobil doktorat filoloških znanosti. Ta temeljna in temeljita analiza jezika velikega hrvaškega pisatelja druge polovice preteklega stoletja kakor tudi lingvistična opredelitev sodobnega romanopisca Mirka Božića sta ga uvrstili med vidne hrvaške jezikoslovce in mu odprli mesto v oddelku za stilistiko pri Institutu za jezik Jugoslovanske akademije znanosti in umetnosti. Tu je z elaboratoma Nacrt stilistike jezika hrvatske književnosti in Radni popis izvora za stilistiko jezika hrvatske književnosti v letih 1969 in 1970 ustvaril znanstveno zanesljive temelje za lingvistično preučevanje hrvaške književnosti.

Izjemno obvladanje govornega slovenskega jezika, predvsem pa poglobljen študij slovenske slovnice sta ga tudi raziskovalno tesneje povezala z ljubljanskim delovnim okoljem. Vzporedno s kroatističnimi lingvostilističnimi raziskavami je sistematično opazoval slovenski jezik v razmerjih do srbohrvaškega. Njegova primerjalna opažanja so dobila strnjene formulacije predvsem v predavanjih na Seminarjih slovenskega jezika, literature in kulture (1968, 1970, 1980) in na jugoslovanskem seminarju za tuje slaviste (1975).

V zadnjem času pa je Kaleniča začel intenzivno pritegovati sociolingvistični aspekt, s katerim se je sistematično oziral na obdobja hrvaške književne preteklosti od 18. stol. do naših dni. V sredo teh opažanj in razmišljanj pa je nepredvidljivo naglo in neizprosno posegla smrt. Kontinuirano dejavna in sistematično iščoča raziskovalna misel se je pretrgala. Že domišljeni osnutki predavanj na bližnjih znanstvenih srečanjih nam bodo ostali neznani.

Ko se v imenu akademskih učiteljev in študentov slavističnega oddelka Filozofske fakultete v Ljubljani poslavljam od prodornega znanstvenika z bogato erudicijo in zglednega visokošolskega pedagoga Vatroslava Kaleniča, moram poudariti predvsem veliko in najbrž še dolgo neizpolnjivo vrzel v našem strokovnem in pedagoškem delovnem procesu. Kot kolega in sodelavec nepozabnega tovariša Braca pa sem nem pred odločitvijo usode, ki je nasilno pretrgala odprt dialog, v katerem je ostalo še toliko neizgovorjenih besed in nedoročenih misli. V naši slavistični vedi bodo še dalje odmevala zapisana dogovanja Vatroslava Kaleniča in dajala pobude novim raziskovalcem, njegovi učenci bodo delovali iz znanja, ki jim ga je dal ali posredoval, med ljubljanskimi slavisti pa bo ostal tudi živ spomin na dobrega in plemenitega prijatelja.

Jože Koruza
Filozofska fakulteta v Ljubljani

Slovenščina v javni rabi

DOMNEVE Z 'NAJ'

V zadnji številki XXV. letnika JiS (7–8, str. 216) je Janko Messner objavil zapis, v katerem obravnava rabo členka (on mu pravi veznik) *naj*. Na svoj znani vehementni način dokazuje, da je upravičena samo *železna* in *dopustna* raba tega členka, kakor jo je z zgledi pojasnil SP 62. Po nemških vzorcih *naj* bi bila skovana raba, kakršno sem pravkar zapisal, namreč *naj* v stavkih, ki izražajo domnevo. Zatrjujoč, da se mu zdi razlaga v Pravopisu »popolnoma zadostna, slovenska«, Messner ostro graja drugačno rabo, za katero je nabral zgleda iz časnikov. Med njimi so tudi površno zapisani, slabo zloženi stavki, drugim pa bi se težko dalo kaj očitati, mislim. Messnerju pa je vse to izraz nove germanizacije, proti kateri poziva »v boj na vseh šolah in vseh linijah«, sicer se lahko zgodi, da »*naj* bi se dal« naš slovenski narod kdaj konec 20. stoletja ponemčiti.

Čakal sem, da bi se kdo oglasil z drugačnim mnenjem, pa nisem nič dočakal, zato pišem te vrstice.

Naj za začetek rečem, da se nam ponemčenja pač ni bati od primerov, o kakršnem govori Messner. Tudi če bi se kaka slovenska raba naslonila na nemško – kot se je v preteklosti pač prenekatera – zato slovenščine še ne bi bilo konec. Ne prezrimo, da lahko tudi naravni jezikovni razvoj pripelje do tega, da si jezik ustvari obliko, ki je podobna obliki v nemščini (ali v kakem drugem jeziku), ne